

Til høringsinstansene

Deres ref:

Vår ref: 2020/103718

Dato: 14.07.2020

Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

HØRING - ENDRING AV FORSKRIFT OM SÅVARER

På vegne av Landbruks- og matdepartementet sender Mattilsynet forslag til endringer i forskrift om såvarer (såvareforskriften) på høring.

Hovedinnholdet i forskriftsutkastet

Forskriftsutkastet innebærer en justering av både det generelle kravet til fravær av skadegjørere som reduserer såvarens bruksverdi, og terskelverdiene for maksimalt innhold av bestemte skadegjørere. Det er blant annet nulltoleranse for diverse skadegjørere i frø av artene tomat, hagebønne, paprika, prydønne, hageert, bønnevikke, kepaløk, purre, solsikke og blåuserne. I olje- og fibervekstfrø (lin, solsikke, soya, rybs, raps og kvitsennep) tillates et visst innhold av enkelte skadegjørere. Noen av kravene er en videreføring fra tidligere, andre er nye. Kravene framstilles i tabeller.

Bakgrunnen for forslaget

Forslaget gjelder endringer i forskrift 13. september 1999 nr. 1052 om såvarer (såvareforskriften), og innebærer en gjennomføring av direktiv (EU) 2020/177 av 11. februar 2020 som endrer en rekke direktiv (66/401/EØF, 66/402/EØF, 68/193/EØF, 2002/55/EF og 2002/57/EF, 93/49/EØF, 93/61/EØF, 2014/21/EU og 2014/98/EU) når det gjelder planteskadegjørere på frø og annet planteformeringsmateriale. EU-kommisjonen endrer disse direktivene for å få full effekt av sitt nye plantehelseregulativ som skal beskytte EUs område mot plantehelsemessig risiko. EUs nye plantehelseregulativ trådte i kraft i EU 14. desember 2019, mens vedlagte endringsdirektiv skal tre i kraft i EU 1. juli. Plantehelseområdet er ikke en del av EØS-avtalen. Det er bare såvaredirektivene 66/401/EØF, 66/402/EØF, 2002/55/EF og 2002/57/EF om handel med henholdsvis frø av fôrvekster, såkorn, grønnsaksfrø og frø av olje- og fibervekster, som er en del av EØS-avtalen. Det er derfor bare endringene i disse fire direktivene som gjennomføres i norsk rett med denne forskriftsendringen.

Rettsakten følger vedlagt høringsbrevet. Denne er på dansk da norsk oversettelse ikke foreligger pr. i dag. Dersom forskriftsutkastets bestemmelser ikke synes å samsvare med dette regelverket, ønsker vi at høringsinstansene påpeker dette.

Kravene om at såvaren skal ha god helse og kvalitet, retter seg mot virksomhetene som produserer og omsetter såvarer.

I forkant av regelendringene i EU, har Plantevernorganisasjonen for Europa og Middelhavsområdet (EPPO) risikovurdert skadegjørere som kan forekomme i såvarer og annet planteformeringsmateriale. Risikovurderingen har endt med at noen skadegjørere reguleres strengere enn tidligere, noen krav faller bort og andre er uendret. Forskrift om såvarer inneholder allerede generelle krav til sunnhet, i tillegg til terskelverdier for maksimalt innhold av enkelte, bestemte planteskadegjørere. Med vedlagte forslag justerer vi både det generelle kravet til fravær av planteskadegjørere som reduserer frøets bruksverdi, og maksimalt innhold av de spesifikke skadegjørerne som EU har valgt å regulere.

I EUs såkorndirektiv har de fjernet merknaden om at forekomsten av sotsykdommer skal være lavest mulig. Terskelverdier for ulike sotsykdommer har blitt diskutert i EU, men de har ikke kommet til enighet. Vi forventer at denne diskusjonen kommer opp igjen. EUs krav på såvareområdet er minimumskrav som Norge gjennom EØS-avtalen er forpliktet til å følge. Det er mulig med strengere nasjonale krav eller krav i tillegg for norsk såvareproduksjon. I Norge har vi i dag spesifikke terskelverdier for maksimalt innhold av naken sot i såkornarealer. Kravene kommer i tillegg til de EU-harmoniserte. Vi foreslår ingen endringer av dagens terskelverdier for maksimalt innhold av sotsykdommer i norsk såkornproduksjon.

Innholdet i forskriftsutkastet

Forslaget omfatter endringer i forskrift 13. september 1999 nr. 1052 om såvarer (såvareforskriften). Høringsbrevet bør leses sammen med utkastet til endringsforskrift.

Det blir nulltoleranse for en eller flere planteskadegjørere i frø av tomat, hagebønne, prydbønne, hageert, bønnevikke, løk, purre, paprika, blåuserne og solsikke. Noen av kravene er nye, andre er en videreføring av gjeldende krav. For frø av olje- og fibervekster viderefører vi terskelverdiene for maksimalt innhold av diverse skadegjørere i såvaren. Det samme gjelder terskelverdien for maksimalt innhold av sklerotier i såkorn. Vi framstiller terskelverdiene i tabeller.

I tråd med EUs direktiv justerer vi det tidligere generelle kravet om at sykdommer og skadedyr som reduserer frøets nytteverdi skal være redusert til et minimum, til at plantene ved vekstkontrollen og de høstede frøene skal være praktisk talt frie for planteskadegjørere som reduserer frøenes bruksverdi og kvalitet. Dette er et krav som i såvareforskriften blir gjentatt for de ulike vekstgruppene i henholdsvis vedlegg B1 om såkorn, vedlegg C1 om frø av fôr-, olje- og fibervekster og vedlegg D1 om grønnaksfrø.

Alle de foreslåtte endringene er endringer i vedlegg til forskriften. Vi omtaler i det følgende de spesifikke endringsforslagene i hvert enkelt vedlegg.

Vedlegg B om såkorn, B1 Krav til kvalitet, Del 1 Norske kvalitetskrav og Del 2 Minimumskrav for kvalitet (må tilfredsstilles ved eksport)

Vi foreslår likelydende ny ordlyd i overskriften på punkt 6 fra å være «Sykdommer» til «Planteskadegjørere» i vedlegg B1, både del 1 og 2. Videre justerer vi det generelle kravet om at sykdommer og skadedyr som reduserer frøets nytteverdi, skal være redusert til et minimum, til at frøene skal være praktisk talt frie for skadegjørere som reduserer frøenes bruksverdi og kvalitet.

Vi foreslår å videreføre terskelverdien for maksimalt innhold av soppgegner av mjøldrøye (sklerotier eller ergots) som inneholder giftige alkaloider, men utvider kravet til å omfatte også andre sopp enn mjøldrøye i slekten *Claviceps*.

Vedlegg C Vedlegg om jordbruksfrø, C1 Krav til kvalitet, I Fôrvekster og gras til grøntanlegg, A. Klasse sertifisert

Vi foreslår i punkt 2 å justere det generelle kravet om at sykdommer og skadedyr som reduserer frøets nytteverdi, skal være redusert til et minimum, til at frøene skal være praktisk talt frie for skadegjørere som reduserer frøenes bruksverdi og kvalitet.

Det innføres nulltoleranse for skadegjørerne *Clavibacter michiganensis ssp.insidiosus* og *Ditylenchus dipsaci* i blåusern.

Vedlegg C Vedlegg om jordbruksfrø, C1 Krav til kvalitet, III Olje- og fiberplanter, A Klasse prebasis, basis og sertifisert

Vi foreslår i punkt 2 å justere det generelle kravet om at sykdommer og skadedyr som reduserer frøets nytteverdi, skal være redusert til et minimum, til at frøene skal være praktisk talt frie for skadegjørere som reduserer frøenes bruksverdi og kvalitet.

Videre foreslår vi å erstatte resterende tekst i punkt 2, med en tabell som viser terskelverdiene for hvor stort innhold av bestemte skadegjørere som er tillatt. Dette er en videreføring av dagens krav med unntak av at det innføres nulltoleranse for *Plasmopara halstedii* i alle klasser av solsikkefrø.

Vedlegg C Vedlegg om jordbruksfrø, C1 Krav til kvalitet, IV Vekstkontroll

Vi foreslår i andre ledd å justere det generelle kravet om at sykdommer og skadedyr som reduserer frøets nytteverdi, skal være redusert til et minimum, til at plantene ved vekstkontroll skal være praktisk talt frie for skadegjørere som reduserer frøenes bruksverdi og kvalitet.

Vi foreslår et nytt tredje ledd der vi tar inn en tabell med oversikt over hvilke planteskadegjørere i blålusern og solsikke som det er nulltoleranse for. Dette er *Clavibacter michiganensis* ssp. *insidiosus* og *Ditylenchus dipsaci* i blålusern og *Plasmopara halstedii* i solsikke.

Vedlegg D Vedlegg om hagebruksfrø, D1 Krav til kvalitet

Vi foreslår i punkt 2 å justere det generelle kravet om at sykdommer og skadedyr som reduserer frøets nytteverdi, skal være redusert til et minimum, til at frøene skal være praktisk talt frie for skadegjørere som reduserer frøenes bruksverdi og kvalitet.

Videre foreslår vi i samme punkt en tabell med oversikt over hvilke planteskadegjørere i grønnsaksfrø som det er nulltoleranse for. Nytt er nulltoleranse for bakteriene *Clavibacter michiganensis* ssp. *michiganensis*, *Xanthomonas euvesicatoria*, *Xanthomonas gardneri*, *Xanthomonas perforans*, *Xanthomonas vesicatoria* og virussykdommene pepino-mosaikkvirus og Potato spindle tuber viroid i tomatfrø. En del av disse skadegjørerne er det også nulltoleranse for i paprika- og chilipepperfrø. Det gjelder bakteriene *Xanthomonas euvesicatoria*, *Xanthomonas gardneri*, *Xanthomonas perforans*, *Xanthomonas vesicatoria* og viruset Potato spindle tuber viroid. Videre innføres det nulltoleranse for *Xanthomonas axonopodis* pv. *phaseoli* og *Xanthomonas fuscans* subsp. *fuscans* i hagebønne og *Acanthoscelides obtectus* i både hage- og prydbønne. I løk- og purrefrø blir det nulltoleranse for nematoden *Ditylenchus dipsaci*.

Kravet om nulltoleranse for billen *Acanthoscelides obtectus* videreføres bare i pryd- og hagebønne, billen *Bruchus pisorum* bare i hageert og billen *Bruchus rufimanus* bare i bønnevikke. Kravene om nulltoleranse for disse billene gjelder i dag generelt for såvarer av alle belgplanter.

I samsvar med EUs direktiv foreslår vi samtidig å oppheve gjeldende krav om nulltoleranse for billene *Bruchus affinis* og *Bruchus atomarius* i såvarer av belgplanter, og at grønnsaksfrø ikke skal være angrepet av eller inneholde levende midd.

Bestemmelsene om spesifikke skadegjørere og midd har tidligere stått i punkt fire og fem. Siden disse nå tas innunder punkt 2 eller oppheves, foreslår vi å oppheve punkt 4 og 5.

Vedlegg D1 Krav til kvalitet, II Kvalitetskrav ved vekstkontroll

Vi foreslår i andre ledd å justere det generelle kravet om at sykdommer og skadedyr som reduserer frøets nytteverdi, skal være redusert til et minimum, til at plantene ved vekstkontroll skal være praktisk talt frie for skadegjørere som reduserer frøenes bruksverdi og kvalitet.

Konsekvensutredning

Det produseres svært lite såvarer i Norge av de artene som det er eller innføres spesifikke terskelverdier for, i dette forskriftsutkastet. Slik sett får de nye kravene til norsk såvareproduksjon svært begrenset betydning.

Av viktige endringer i EU-såvarerettsaktene er henvisningen til EUs nye plantehelseforordning (EU) 2016/2031 med tilhørende rettsakter, og krav om at all produksjon og omsetning skal være i henhold til plantehelseregulverket. Såvareområdet er en del av EØS-avtalen, mens plantehelseområdet er holdt utenfor. Norge er gjennom EØS-avtalen derfor forpliktet til å gjennomføre endringene i såvaredirektivene samtidig som vi er et tredjeland på plantehelseområdet i handelen med EU. I EU blir samtlige av de spesifikt nevnte skadegjørerne som det blir foreslått nulltoleranse eller en annen terskelverdi for, omtalt som «Union regulated non-quarantine pests» (RNQP). Dette er skadegjørere som i EU blir regulert både i såvaredirektivene og i EUs nye plantehelseforordning. Ved handel innenfor EU krever det nye plantehelseregulverket plantepass på de såvarene som skal være kontrollert for eventuell forekomst av RNQP. Plantepasset skal inngå som en integrert del av den offisielle merkelappen som viser at såvaren er sertifisert av offentlig myndighet i henhold til såvaredirektivene. Med det nye plantehelseregulverket strammer EU inn krav til handel med land utenfor EU (inkl. Norge). EU-landene krever nå sunnhetssertifikat ved all import av planter og plantedeler, inkludert såvarer/frø fra Norge, uansett mengde og type pakninger. Det er derfor ikke aktuelt i den norske såvareforskriften å kreve plantepass for såvarer, slik som de må ha i EU, siden vi er et tredjeland i forhold til plantehelsereglene, og uansett må utstede plantesunnhetssertifikat ved utførsel av såvarer fra Norge til EU-landene.

Mange av skadegjørerne det innføres nulltoleranse for, er karanteneskadegjørere i Norge, og er også regulert i plantehelseforskriften.

NIBIO har etter oppdrag fra Mattilsynet, vurdert skadegjørerne som i dette endringsforslaget er oppført i tabellene med enten nulltoleranse eller en annen terskelverdi. De har vurdert hvilken status skadegjøreren har i Norge, og de tiltakene EU stiller til sine såvareprodusenter for å kunne omsette såvarer av de artene som må kontrolleres for spesifikke skadegjørere. De fleste av skadegjørerne som det innføres nulltoleranse for, finnes ikke eller er aldri blitt påvist i Norge. NIBIO vurderer statusen som mer usikker for frøbillene (*Acanthoscelides obtectus*, *Bruchus pisorum* og *Bruchus rufimanus*) som ikke er tillatt i såvare av prydbønne, hagebønne, hageert og bønnevikke. Det har vært funnet biller av *Acanthoscelides obtectus* i matvarer og innendørs. NIBIO henviser til Artsdatabanken som skriver at billen ikke kan overleve utendørs i Norge. Det samme gjelder *Bruchus pisorum*. De senere årene har det i Norge vært registrert en del skadesymptomer i bønnevikke som muligens skyldes *Bruchus rufimanus*, men selve billen er ikke registrert. Kontrollen for innhold av biller vil skje ved laboratorieanalysen.

Når det gjelder skadegjørerne i olje- og fibervekster, er dette en videreføring av tidligere krav. De fleste av skadegjørerne er ikke observert i Norge, men forventes å kunne etablere seg her dersom vi skulle produsere såvare av f.eks. lin. *Fusarium* og storknolla råtesopp er imidlertid vanlig forekommende.

Høringsfrist

Høringssvar sendes inn via lenke på Mattilsynets nettside: [Høringsinnspill på 2020/103718](#). Alle høringssvar vil bli offentligjort.

Høringsfrist: 14. september 2020.

Med hilsen

Are Tømmerberg Sletta
Seksjonssjef
Mattilsynet, hovedkontoret, Seksjon Planter

Vedlegg:

- Forslag til forskrift om endring av forskrift om såvarer
- Oversikt over høringsinstanser
- [Direktiv \(EU\) 2020/177 om planteskadegjørere på frø og annet planteformeringsmateriale](#)

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur.
Dokumenter som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*